



**Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie**

# **EGZAMIN MATURALNY 2011**

## **JĘZYK BIAŁORUSKI**

### **POZIOM PODSTAWOWY**

#### **Kryteria oceniania odpowiedzi**

**MAJ 2011**

Odpowiedzi maturzysty mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być zgodny z tekstem. Oceniając pracę maturzysty, należy stosować wskazaną punktację.

Obszar standardów	Opis wymagań
Korzystanie z informacji	Rozumienie pisanego tekstu Аляксея Хадыкі <i>Таямніца Віленскай катэдры</i>

#### Zadanie 1. (0–2)

Korzystanie z informacji	Odczytanie dosłownych i metaforycznych znaczeń wyrazu
--------------------------	---

Przykład poprawnej odpowiedzi

1. храм;
2. пакт;
3. праблема.

**2 p.** – za odnalezienie trzech słów

**1 p.** – za odnalezienie dwóch słów

#### Zadanie 2. (0–1)

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu
--------------------------	---

Przykład poprawnej odpowiedzi

У зборы змяшчалася каштоўнае царкоўнае начынне і адзенне.

**1 p.** – wyjaśnienie, co zawierały zbiory

#### Zadanie 3. (0–2)

Korzystanie z informacji	Wyróżnienie w tekście związków frazeologicznych (wyrazów) i odczytanie ich znaczenia
--------------------------	--

Przykład poprawnej odpowiedzi

1. храм;
2. набор;
3. сумесна.

**2 p.** – poprawne wypisanie z akapitów 1–3 trzech synonimów

**1 p.** – poprawne wypisanie z akapitu 1–3 dwóch synonimów

#### Zadanie 4. (0–2)

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu
--------------------------	---

Przykład poprawnej odpowiedzi

Стала больш абачлівай, перастала складаць падрабязную дакументацыю.

**1 p.** – zwrócenie uwagi jedynie na przeczność

**Zadanie 5. (0–1)**

Korzystanie z informacji	Odczytanie sensu fragmentu
--------------------------	----------------------------

Przykład poprawnej odpowiedzi

Выпадкова

**1 p.** – użycie słowa oznaczającego przypadkowość

**Zadanie 6. (0–2)**

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź

1. праўда;
2. фальш.

**2 p.** – dwie prawidłowe odpowiedzi

**1 p.** – jedna prawidłowa odpowiedź

**Zadanie 7. (0–2)**

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu
--------------------------	---

Przykład poprawnej odpowiedzi

Супрацоўнікі мусілі дбаць пра таямніцу, таму што скарб мог трапіць у рукі ўладаў СССР, а збор, праўдападобна, быў бы перададзены ў піцёрскі Эрмітаж або маскоўскую Аружэйную палату, каб дачакацца лепшых часоў, застацца ў Вільні.

**2 p.** – wskazanie dwóch przyczyn ochrony skarbu

**1 p.** – wskazanie jednej przyczyny ochrony skarbu

**Zadanie 8. (0–1)**

Korzystanie z informacji Wiadomości i rozumienie	Rozwinięcie występujących w tekście skrótów
---	---

Poprawna odpowiedź

1. ВКЛ – Вялікае княства Літоўскае;
2. СССР – Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

**1 p.** – poprawne rozwinięcie obu skrótów

**Zadanie 9. (0–2)**

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu
--------------------------	---

Przykład poprawnej odpowiedzi

Гэта час, калі Літва набыла незалежнасць, калі культурныя шэдэўры ўжо не павінны былі, паводле законаў, накіроўвацца ў Маскву ці Санкт-Пецярбург (тагачасны Ленінград), распад СССР.

**2 p.** – poprawne wyjaśnienie sformułowania „lepsze czasy”

**1 p.** – wskazanie jednej informacji np. dotyczącej przyszłej niezależności Litwy

**Zadanie 10. (0–2)**

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu
--------------------------	---

Пример правильной ответи

Вільня, дзе знаходзіцца скарбніца, – шматнацыянальны горад, агульная культурная сталіца для літоўцаў, беларусаў, а таксама палякаў.

**2 p.** – wyjaśnienie, dlaczego Wileńską Katedrę można określić jako obiekt międzynarodowy

**1 p.** – wyjaśnienie, że Wilno było miastem wielonarodowym

**Zadanie 11. (0–2)**

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu
--------------------------	---

Пример правильной ответи

Віленскую калекцыю і Гданьск лучыць тое, што ў ёй знаходзяцца творы рамеснікаў з Гданьска, у тым ліку Рэлікварый св. Язафата Кунцэвіча, выкананага ў форме гданьскага срэбнага саркафага святога, які не захаваўся.

**2 p.** – wyjaśnienie, co łączy wileńskie zbiory z Gdańskiem

**1 p.** – wyjaśnienie, że w Wileńskiej Katedrze znajdują się prace gdańskich rzemieślników

**Zadanie 12. (0–1)**

Korzystanie z informacji	Wyróżnienie w tekście związków frazeologicznych (wyrazów) i odczytanie ich znaczenia
--------------------------	--

Примеровая правая ответи

Шэдэўр гэта мастацкі твор, які ўваходзіць у культурную спадчыну аднаго ці некальні народаў.

**1 p.** – poprawne wyjaśnienie terminu ”шэдэўр”

**Zadanie 13. (0–1)**

Korzystanie z informacji	Rozpoznanie stylu tekstu
--------------------------	--------------------------

Poprawna odpowiedź

3. публіцыстычным

**1 p.** – zaznaczenie odpowiedzi nr 3

**Część II**

Obszar standardów	Opis wymagań
Tworzenie informacji	Pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu

**Temat 1: Na podstawie analizy i interpretacji wiersza Łarysy Henijusz *Księżę Usiasław Czaradziej (Kniaź Usiaław Czaradziej)* scharakteryzuj bohatera lirycznego.**

Kryteria	Opis wymagań		22
<b>1. Rozwi- nięcie tematu</b>	1.	Informacje o autorce i jej twórczości: Łarysa Henijusz – XX-wieczna poetka, która w swojej twórczości często wykorzystuje tematy historyczne, nawiązuje do idei patriotycznych.	1-2
	2.	Bohater liryczny – postać historyczna – Usiasław Czaradziej – władca Księstwa Połockiego, do którego odwołują się współcześni Białorusi, traktując je jako początek swojej państwowości.	1-2
	3.	Sytuacja bohatera lirycznego – zniewolenie, rozłąka z Połockiem.	1
	4.	Charakterystyka bohatera: – patriota i obrońca ojczyzny; – odczuwa tęsknotę za krajem (ból serca) – bliskie są mu Połock oraz mężne drużyny, z którymi bronił ojczyzny; – wybór na tron Kijowski traktuje jako nowe zniewolenie; – uważa, że jest wodzem niezbędnym księstwu ( <i>хто ж гоіць крывіцкія раны; першы Полацку сын</i> – ukazanie wyjątkowego miejsca bohatera lirycznego w pocście władców; – ma nadprzyrodzone właściwości – nazywano go księciem czarodziejem (czuje, że jego serce wzywane jest „damoŭ” przez ojczyznę i „kości żołnierzy”; słyszy, jak połoccy mężowie debatują nad losem ojczyzny; tylko on, dzięki właściwościom swojego serca i duszy, potrafi usłyszeć dzwon kościoła św. Zofii); – darzy miłością kraj, w którym wyrósł, jemu oddaje sławę i bogactwo.	1-2-3- 4-5-6- 7-8
	5.	Rozpoznanie i funkcja środków artystycznych: – autor opisuje bohatera w 3. osobie, w czasie teraźniejszym – kształtowanie dramatyzmu wiersza; – epitety – budowanie nastroju, wzbogacenie języka (opis bohatera, Połocka);	1-2-3- 4-5

		<ul style="list-style-type: none"> <li>– powtórzenia;</li> <li>– metafory, np. <i>слухае сэрцам</i>;</li> <li>– porównania, np. <i>калыша грудзей, бы вецер даспелаю нівай</i> – budowanie nastroju;</li> <li>– pytanie retoryczne: <i>Хто ж гоіць...</i> – ukazanie potrzeby obecności bohatera przy swoich ludziach;</li> <li>– wyjaśnienie roli kompozycyjnej pytania: <i>Хто ж, духам прабіўшы прасторы...</i></li> </ul>	
	6.	<p>Wniosek:</p> <p>pełny: idealizacja i mitologizacja bohatera lirycznego – kreowanie bohatera narodowego o wyjątkowych zdolnościach;</p> <p>częściowy: idealizacja bohatera lirycznego, jako patrioty;</p> <p>próba podsumowania: autorka przedstawia bohatera lirycznego jako wzór patrioty i wzór cnót.</p>	<p>4</p> <p>2</p> <p>1</p>
<b>Język i kompozycja</b>			<b>27</b>
<b>2. Składnia i fleksja</b>	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja.		<b>9</b>
	Poprawna składnia i fleksja.		7
	Na ogół poprawna składnia i fleksja.		5
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka.		3
<b>3. Słownictwo, frazologia, styl</b>	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl.		<b>10</b>
	Na ogół wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl.		7
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl.		4
<b>4. Ortografia, interpunkcja</b>	Na ogół bezbłędna ortografia i interpunkcja.		<b>4</b>
	Nieliczne błędy ortograficzne różnego stopnia i błędy interpunkcyjne również drugiego stopnia.		2
	Błędy ortograficzne z przewagą drugorzędnych i liczne interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych.		1
<b>5. Kompozycja</b>	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna.		<b>4</b>
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części.		2
	Wskazująca na próby porządkowania myśli, na ogół spójna.		1

**Temat 2: Porównaj cele, język i treść fragmentów utworów *Przedmowy do całej Biblii (Pradmowy da usioj Biblii)* Francyska Skaryny i *Przedmowy do Dudki białoruskiej (Pradmowy da Dudki biełaruskaj)* Franciszka Bahuszewicza.**

Kryteria	Opis wymagań	22
<b>1. Rozwi- nięcie tematu</b>	1. Wyjaśnienie terminu „przedmowa”, np.: omówienie charakteru, historii powstania, intencji dzieła, zamieszczone na początku książki.	1
	2. Informacje o autorach i ich twórczości: F. Skaryna – sławna postać wschodniosłowiańskiego renesansu, pierwszy białoruski drukarz, autor przekładów ksiąg Biblii; F. Bahuszewicz – XIX-wieczny poeta, publicysta, przedstawiciel białoruskiej inteligencji dążącej do niepodległości.	1–2
	3. Informacje o utworach: <i>Biblia</i> – pierwsze tłumaczenie ksiąg Biblii na język starobiałoruski; <i>Dudka biełarуска</i> – utwór lit. pięknej.	1
	4. Omówienie treści przedmowy F. Skaryny: – wyjaśnienie znaczenia słowa Biblia – Biblia jako utwór możliwy do odczytania na różnych poziomach i przez różnych odbiorców; – ogólne omówienie zagadnień, które porusza Biblia: mądrość Boga, prawo, filozofia, relacje międzyludzkie, siedem nauk wyzwolonych; – wyjaśnienie kompozycji Biblii; – przedstawienie i opis kolejnych ksiąg Biblii; – metaforyczność znaczeń obecnych w Biblii.	1–2– 3–4
	5. Omówienie przedmowy F. Bahuszewicza: – diagnoza stanu języka białoruskiego, autor zarzuca sobie i odbiorcom, że chętniej posługują się innymi językami; – podkreślenie konieczności pisania w języku białoruskim – wyjaśnienie roli pytań retorycznych w przedmowie; – znaczenie mowy ojczystej dla jednostki – pożądana jest znajomość języków sąsiadów, lecz najpierw trzeba opanować swój język ojczysty (wyjaśnienie porównania <i>Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!</i> ); – wyjaśnienie porównania języka do „ubrania duszy”; – podsumowanie tej części rozważań – Białoruś jest tam, gdzie używa się języka białoruskiego.	1–2– 3–4
	6. Porównanie przedmów: – postawy autorów wobec odbiorcy: Skaryna występuje z pozycji nauczyciela, który poucza odbiorcę a Bahuszewicz identyfikuje się z odbiorcami ( <i>мы, наш, братцы</i> ), obaj do odbiorców zwracają się bezpośrednio; – emocje autorów: Skaryna – wyraża zachwyt nad Biblią (stosuje liczne wykrzyknienia, ubarwiający wypowiedź); Bahuszewicz – wyraża niepokój nad losem języka, pragnie poprawy jego statusu (stosuje pytania retoryczne	1–2– 3–4– 5–6

		<p>i wykrzyknienia zwiększające dramatyzm wypowiedzi);</p> <p>– warstwa językowa utworów: u Skaryny – bogaty, piękny styl; u Bahuszewicza – większa swoboda językowa, wyrażenia i obrazy przemawiające do świadomości odbiorcy;</p> <p>– krytyczna postawa autorów wobec własnego przekładu;</p> <p>– autorzy czują się odpowiedzialni za swoje dzieło (Skaryna przed Bogiem i ludźmi; Bahuszewicz – w stosunku do przodków).</p>	
	7.	<p>Wniosek:</p> <p>pełny: obie przedmowy pełnią funkcję wstępu do tekstu utworu. U Skaryny przedmowa zawiera informacje o samym dziele oraz rozmyślenia o charakterze uniwersalnym. U Bahuszewicza ma charakter agitacyjny. Jest manifestem autora, który popularyzuje język białoruski. Obie stanowią ważny dodatek do wydanych ksiąg biblijnych, o czym świadczy ich popularność, mają ponadto znaczenie dla historii rozwoju literatury i kultury białoruskiej;</p> <p>częściowy: przedmowa Skaryny zawiera informacje o samym dziele oraz rozmyślenia o charakterze uniwersalnym. Przedmowa Bahuszewicza jest manifestem autora, który domaga się przywrócenia językowi białoruskiemu należnego mu statusu;</p> <p>próba podsumowania: przedmowa Skaryny zawiera informacje o samym dziele. Przedmowa Bahuszewicza jest manifestem.</p>	<p>4</p> <p>2</p> <p>1</p>
<b>Język i kompozycja</b>			<b>27</b>
<b>2. Składnia i fleksja</b>	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja.		<b>9</b>
	Poprawna składnia i fleksja.		7
	Na ogół poprawna składnia i fleksja.		5
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka.		3
<b>3. Słownictwo, frazeologia, styl</b>	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl.		<b>10</b>
	Na ogół wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl.		7
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl.		4
<b>4. Ortografia, interpunkcja</b>	Na ogół bezbłędna ortografia i interpunkcja.		<b>4</b>
	Nieliczne błędy ortograficzne różnego stopnia i błędy interpunkcyjne również drugiego stopnia.		2
	Błędy ortograficzne z przewagą drugorzędnych i liczne interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych.		1
<b>5. Kompozycja</b>	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna.		<b>4</b>
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części.		2
	Wskazująca na próby porządkowania myśli, na ogół spójna.		1